

Стога, дакле, треба указати најпре поштовање Светом Еванђељу. „Затим крсту - наставља Свети Никодим - онда икони Христовој, икони Свете Богородице и даље иконама Светих..."

Сматрам да је доличније целивати њихову руку него лице. При целивању иконе Христа Спаситеља треба целивати ноге; Божије Матере и Светитеља - руку, а на нерукотвореном снимку (образу) Спаситељевој и Глави Јована Претече - власи.

КЛАЊАЊЕ ПРЕД СВЕТИМ ИКОНАМА

Клањање уопште као знак указивања поштовања, познато је из давнине, како код Јевреја, тако и код Персијанаца и других старих источних народа.

Нови Завет нам износи пример Мудраца са Истока како се клањају Богомладенцу, двадесетчетири старешине клањају се Богу на престолу и Јагњету, па и самог Господа како у Гетсиманији „пада на лице Своје" молећи се.

Клањају се и свештеници, као што показују стари чинови Литургија. Из давнине је наређено да се клања свештеник са ђаконом пред Часном Трапезом на почетку Свете Литургије (као што бива и данас), а затим током Литургије више пута.

Постоје две врсте поклона: велики и мали, који постоје и данас у Православној Цркви.

Велики поклони врше се тако да се коленима, рукама и челом дотиче до земље.

А мали, или допојасни поклони врше се - пошто се најпре прекрсти - сагибањем главе до појаса, док се руком дође до земље.

Велики поклони врше се у цркви у дане поста (**сем суботом и недељом**), а ван поста се не врше. Мали, пак, поклони могу се вршити свагда, као што указује правило Светог Никифора.

Тако, дакле, при целивању храмовне иконе на средини храма, или које друге треба да се најпре прекрстимо, па онда сагибањем главе, док се руком отприлике дође до земље, учинимо мали поклон; исто тако се прекрстимо и учинимо мали поклон и други пут, па онда целивамо икону; најзад се прекрстимо и учинимо мали поклон и трећи пут и одлазимо.

ОДГОНЕТАЊЕ ЦИЉА И СМИСЛА ЖИВОТА

У пролеће 2002. године у Србији (без Косова и Метохије, које је тада било под међународном управом, без приступа српске власти) урађен је попис становништва, чији су резултати многе изненадили: 95 одсто грађана изјаснило се да су верници, око 4,5 одсто да су неопредељени, а само 0,5 одсто да су атеисти.

Питао сам Његову Светост како објашњава да се толико људи изјаснило да су верујући, када се има у виду да су у међувремену, после Другог светског рата, цркве углавном биле празне...

Треба имати у виду стање које је код нас бивало - предочава патријарх.

Почетком двадесетог века и власт и целокупно друштво у Србији чинили су све ради коначног ослобођења од Турака. Учествовала је у томе и Црква.

У то доба, у још неослобођеним крајевима Србије од Турака, на Косову и Метохији и у Македонији, свештеник је морао да буде и свештеник, и учитељ и судија, а морао је и да узме пушку, да брани себе, породицу и народ. Надало се тада: када дође слобода, онда ће свештеник да буде свештеник, учитељ ће бити учитељ, војник ће бити војник... Али, време нас претиче.

Дванаесте године рат за ослобођење од Турака, тринаесте рат са Бугарима, онда од четрнаесте до осамнаесте Први светски рат, у којем Србија, што од рата, што од епидемија, изгуби више од педесет одсто мушког становништва... Док се оно што је остало подиже за двадесет година, дође Други светски рат, са онако страшним поступцима, несрећама и катастрофама.

Други ступањ је ступањ најамника.

То је слободан човек који за свој рад прима плату. Ради онолико колико му се плати.

На духовном плану то је хришћанин који жели да у рају буде на што вишем нивоу. Нису сви онде једнаки. Онај који је честит и добар, он напредује бесконачно, све ближе и ближе Богу, али никад не стигавши до Њега, јер је Бог бесконачан. Али је све ближе и ближе. А Бог је, дабоме, и наш живот, и наше блаженство, и све.

Трећи ступањ је ступањ сина, или ћерке.

Син врши вољу очеву, не из страха од казне да ће га отац убити, он није роб; не из жеље да му отац плати, он није најамник, него из жеље да отац буде задовољан.

На духовном плану то је онај хришћанин који врши вољу Божју из љубави према Богу, да Бог буде задовољан.

Док прва два мисле на себе - један да не буде кажњен, други да му све буде плаћено - овај мисли о Богу. Е, то је прави хришћанин. Али, нико не може доћи на тај ступањ док не пређе ова два. Колико ће се ко задржати на ком ступњу, зависи од сваког човека посебно.

- Да не буде само молитва речима, него и делима, свим бићем својим... - додајем, упитно.

Христос каже: „Што ме зовете Господе, Господе. Неће ући у царство небеско онај који говори Господе, Господе, него онај који твори вољу

Оца мога".

Православље, то је вера која се зна, али зна како да њоме живимо, поступамо, владамо се.

Православље је начин живота.

НАЧИН И РЕДОСЛЕД ЦЕЛИВАЊА ИКОНА УХРАМУ

По црквеним прописима, на целиваоници - аналогичу, тетраподу - на средини Цркве стоји икона Светог коме је храм посвећен, а која се на велике празнике Христове и Богородичне, замењује празничном. Еванђељу ту није место, као ни крсту, осим на недељном јутрењу. Еванђеље и крст иначе, по правилу, треба да стоје на Часној Трапези.

Да би пак све било „лепо и уредно“, како вели Свети апостол Павле, није без значаја и ред по коме треба целивати ове Свете предмете.

Тим се питањем позабавио Свети Никодим Светогорац: „Прво се клања Светом Еванђељу“. Свети Никодим закључује: „И речи Светог Еванђеља су слике (иконе) душе и срца Господа“.

„Шта ти велиш?" упита га цар.
„Господару, сви ови савети не вреде ништа", одговори овај.

„Ја познајем тога човека: Ако га бациш у тамницу, он ће кад буде улазио целивати онај довратак и рећи: Господе, због Тебе сам ја сад овде.

Ако га пошаљеш у прогонство, он ће кад дође тамо целивати земљу и рећи: Господе, Ти си свуда, Ти си и овде, Ти знаш да сам ја због Тебе овде протеран.

Ако му одузмеш имање, то и није његово, него црквено, он тим имањем издржава сиротињу, па ћеш онда ти себи навалити на врат сиротињу, а ко је могао сиротињи да угоди!?

Ако му главу одсечеш, он ће да каже: Господе, моја глава одлази жива у руке Тебе Бога живога!"

„Како ти то велиш, ми немамо уопште могућности да му доакамо!" вели цар.

„Има један начин", каже овај.

„Ја познајем тога човека, он се ничега не боји колико греха. Ако будеш могао, господару, да га присилиш или наговориш да учини грех, доакао си му!

Тек ће цар: „Е, нема тога човека који може Јована да присили или наведе на грех!"

Ето поуке и за нас: Не бојати се ничега колико греха који нас одваја од Бога и ствара немир у нашој души! А кад будемо имали мир са Богом, имаћемо мир у души, тим миром ћемо деловати у породици, у друштву у којем се крећемо и онда се не треба ничега бојати!

- Шта је за хришћанина најважније да зна? - било је моје следеће питање.

- Оно што поменусмо, да зна циљ и смисао живота. То је најважније. Ако то зна, онда ће он моћи и да употреби своје снаге и дарове на оно што је добро и племенито, и њему, и породици, и његовом народу, свима. Разуме се, да зна и ону реч: **„Што желите себи, то чините другоме"**.

- Једном сте рекли да је најважније да хришћанин зна да се моли... - додајем.

- Да. Молитва је, у ствари, наш разговор са Богом, са нашим Оцем небеским. Има у Јеванђељу да је Христос, Син Божји, одлазио насамо и молио се. У ствари, то је разговор Његов, Сина, са Оцем. Молитва је, дакле, и наш разговор са нашим Оцем небеским. Бог нама у Светом писму говори, а ми треба у молитви Њему да одговоримо.

Свети Василије Велики каже да постоје три ступња духовног узрастања.

Први ступањ је ступањ роба.

Роб зна да његова судбина зависи од господара којем припада, да овај има право да га бије, убије, прода и њега, и жену и децу, све, зато извршава вољу његову.

На духовном плану то је хришћанин који из страха од пакла извршава вољу Божју. Он схвата да се не исплати да и хиљаду година живи у греху, а да после целу бесмртност буде у мукама.

- А онда време прогона Цркве од безбожничке власти...

- Да. Ето какве све муке да се крене напред! Ниједна крајност није добра. У то доба материјалистичко, хоћеш-нећеш, морао си да учиш марксизам, и у основној и у средњој школи, и на факултету, а да не говоримо какав је све однос био према Цркви. Отишло се у крајност. Дошло се до самог зида. И сад су људи, да кажем не за инат, него из суштине ствари, прешли на другу страну. Нисмо смели да кажемо да смо верујући, е сад ћемо да кажемо да смо верујући!

Разуме се, код нас, у нашем народу за то време, и турско и аустријско, из свих ових ратова, све је мање и мање народ знао своју веру. Несравњиво више су знали и римокатолици и муслимани, него ми. Падало се све ниже и ниже. Ни свештеници нису били нешто пуно учени... И онда се дошло до тога, кад је дошла слобода, да је човек пошао у томе правцу. Наш народ мало зна о својој стварној вери.

Ево, сад је Божић, људи знају да ће по кући бити мало сламе, биће парченце бадњака, може бити, биће и чесница, и... - једење и пијење. А шта је, у ствари, Божић, мало њих зна. Дакле, то није инат, мада код нас ина-та има доста. Да се мало нашалимо и подсетимо оно кад су питали Краљевића Марка:

„Пошто би се потурчио, Марко?“ А он ће: **„Не бих нипошто, сем за инат!“**

Тако млади људи, тражећи суштину, а видећи ону једностраност материјалистичку, сад су дошли до тога да се слободно изјасне да су они и верујући. А о вери, углавном, мало знају. И по томе се види шта значи та једностраност. Како би изгледало када бисмо ми рекли: не треба да се бринемо за тело, за царство земаљско, већ само за душу и царство небеско!? То би, исто тако, била једностраност. Тога се морамо чувати. **Човек је и тело, али је и душа. Човек је и земаљски, али је и небески.**

- И сама та тако велика бројка оних који су се изјаснили да су верујући доста говори - констатујем и питам Његову Светост:

- Који су ваши практични савети онима који теже духовном узрастању, али се тешко сналазе у овом свету пуном свакаквих искушења?

Трудити се, што на крају крајева сваки човек једанпут мора да реши, да се одгонетне питање циља и смисла живота.

- Један младић пита Алберта Ајнштајна, тако велико научно име, нашег старијег савременика, али и зета, јер му је жена, Милева Марић, из Банаата: **Који је смисао живота?**

- А Ајнштајн каже: **„Имати одговор на то питање значи бити религиозан“.**

Наука коју учимо у школама и факултетима даје нам одговор на питање како да живимо, како да производимо, како да поделимо, како да се хранимо, како да се лечимо... Али је циљ целокупног живота непознат. А младић онда каже: „Зар нама не би било боље да то питање уопште не постављамо? Јер, ако постоји циљ, кога је поставио, ми нисмо. Да смо га ми поставили, ми бисмо знали. Ево, на крају крајева, и биљке и животиње милиони и милијарде година и пре људи па и данас постоје, свакако не постављајући питање циља и смисла живота. Једноставно, задовољавају се фактом - постојимо“.

Али, кад би оне имале разум који имамо ми, да ли би се оне задовољиле голим фактом - постојимо, па шта има ту да питамо?

Кад решимо питање циља, онда ће нам све остало бити лакше да решимо.

Када су Светом Василију Великом, у четвртном веку, поставили то питање, он је рекао: „На то питање одговарали су стари грчки филозофи, али се нису слагали.“

Једни су сматрали да је циљ живота уживање (једи, пиј, уживај), други да је циљ живота стицање богатства (и онога што богатство пружа), трећи да је циљ живота стицање славе (научне, уметничке, спортске).

Неки опет да је циљ - стицање власти и онога што власт човеку пружа. И тако редом.

А ми сматрамо да је циљ нашег живота стећи блаженство: почети га у овоме свету, а наставити га у ономе свету бесмртности". Блаженство, дабоме, није срећа. Срећа не зависи од нас, а блаженство зависи само од нас. Блаженство можемо имати у свакој прилици.

Реч о томе има Свети Јован Златоусти, који је живео кад и Василије Велики, у четвртном веку. Он је био епископ, а у то доба цар и царица у Цариграду били су јеретици, аријанци, веровали су да Христос није син Божји, него први створ Божји, па се у том смислу може назвати сином Божјим. То је било осуђено на Првом васељенском сабору у Никеји, али су цар и царица остали и даље при томе. Свети Јован је говорио против те јереси, а цар и царица су осетили да је реч о њима. Онда ће цар да сазове своје саветнике, па ће да каже:

„Мислим да овај епископ Јован не зна ко је он а ко сам ја.“

Шта треба да учинимо да он дође себи, памети?"

Један ће од тих саветника да каже:

„Господару, у тамницу га баци, па нек тамо прича шта хоће!“

Други: „У прогонство, па нек тамо међу Хазарима говори шта му воља!“

Трећи: „Одсеци му главу, мртва глава не блебеће!“

Четврти: „Одузети му имање, па ће доћи он себи!“...

А један до чијег мишљења је цар највише држао, ћути.